TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. vasario 16 d.*

Byloje C-502/04

dėl *Bundesverwaltungsgericht* (Vokietija) 2004 m. rugpjūčio 3 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. gruodžio 7 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Ergün Torun

prieš

Stadt Augsburg,

dalyvaujant

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

Landesanwaltschaft Bayern,

* Proceso kalba: vokiečių.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai R. Schintgen (pranešėjas), R. Silva de Lapuerta, G. Arestis ir J. Klučka,

generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— E. Torun, atstovaujamo *Rechtsanwalt* K. Lehner,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos M. Lumma ir C. Schulze-Bahr,

— Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos R. Procházka,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos G. Rozet ir B. Martenczuk,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 1980 m. rugsėjo 19 d. Asociacijos tarybos sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros (toliau – Sprendimas Nr. 1/80) 7 straipsnio antrosios pastraipos aiškinimu. Asociacijos taryba buvo įsteigta susitarimu, steigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją, kurį 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika bei EEB valstybės narės ir Bendrija ir kuris pastarosios vardu buvo sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB (OL 217, 1964, p. 3685).

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp Turkijos piliečio E. Torun ir Augsburgo miesto dėl išsiuntimo iš Vokietijos teritorijos procedūros.

Teisinis pagrindas

3 Pagal Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Išskyrus 7 straipsnyje, susijusiame su darbuotojo šeimos narių teise laisvai įsidarbinti, numatytus atvejus, darbuotojas turkas, priklausantis valstybės narės teisėtai darbo rinkai, turi teisę:

— teisėtai išdirbęs vienerius metus prašyti šioje valstybėje narėje atnaujinti jo leidimą dirbti pas tą patį darbdavį, jei pastarasis turi laisvą darbo vietą;

— teisėtai išdirbęs trejus metus ir, išskyrus atvejus, kai Bendrijos valstybių narių darbuotojams yra teikiama pirmenybė, šioje valstybėje narėje priimti kitą tai pačiai profesijai skirtą jo pasirinkto darbdavio pasiūlymą įsidarbinti, pateiktą įprastomis sąlygoms ir įregistruotą šios valstybės narės įdarbinimo įstaigose;

— teisėtai išdirbęs ketverius metus šioje valstybėje narėje laisvai dirbti bet kurį pasirinktą darbą pagal darbo sutartį.

2. Metinės atostogos, nebuvimas darbe dėl motinystės, dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba dėl trumpalaikės ligos įskaitomi į teisėto darbo laikotarpį. Kompetentingų valdžios įstaigų tinkamai patvirtintas priverstinio nedarbo laikotarpis ir nebuvimas darbe dėl ilgalaikės ligos, kurie nėra įskaitomi į teisėto darbo laikotarpį, nepažeidžia teisių, įgytų remiantis ankstesnio darbo laikotarpiu." (Neoficialus vertimas)

4 Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnis nustato:

„Priklausančio valstybės narės teisėtai darbo rinkai darbuotojo turko šeimos nariai, kuriems buvo suteikta teisė atvykti pas jį, turi teisę:

— išskyrus atvejus, kai pirmenybė teikiama Bendrijos valstybių narių darbuotojams, priimti bet kokį pasiūlymą įsidarbinti, jeigu jie bent trejus metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje;

— laisvai dirbti bet kokį pasirinktą samdomą darbą, jeigu jie bent penkerius metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje.

Darbuotojų turkų vaikai, įgiję profesinį išsilavinimą priimančiojoje šalyje, gali, nepaisant jų gyvenimo šioje valstybėje narėje trukmės, priimti bet kokį pasiūlymą įsidarbinti šioje valstybėje narėje su sąlyga, kad vienas iš jų tėvų bent trejus metus joje teisėtai dirbo." (Neoficialus vertimas)

5 To paties Sprendimo 14 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„Šio skyriaus nuostatos taikomos atsižvelgiant į apribojimus dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos priežasčių." (Neoficialus vertimas)

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

6 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendimo matyti, kad Turkijos pilietis E. Torun 1976 m. balandžio 13 d. gimė Vokietijoje ir joje visuomet gyveno. Nuo 1992 m. gegužės jis turi leidimą neribotai gyventi šioje valstybėje narėje.

7 Nuo gimimo gyvenęs Vokietijoje, E. Torun, Turkijos piliečio, kuris šioje valstybėje narėje teisėtai dirbo nuo 1972 m., sūnus, užbaigęs pradžios mokyklą ir privalomus mokslus, nuo 1991 m. rugsėjo 1 d. iki 1995 m. vasario 28 d. mokėsi pramonės

įrangos mechaniko amato. Sėkmingai užbaigęs šiuos mokslus jis įgijo pramonės įrangos mechaniko diplomą.

8 Užbaigęs profesinį mokymą iki 1996 m. pabaigos, dažniausiai nuo dviejų iki trijų mėnesių, jis dirbo skirtingose įmonėse. Tarp šių darbo laikotarpių jis buvo bedarbis ir šiuo pagrindu gavo pašalpas. Nuo 1997 m. pradžios E. Torun tapo toksikomanu, ir, kadangi buvo bedarbis, jam buvo taikomas bedarbiams skirtas pagalbos režimas; vis dėlto šio režimo taikymas nutrauktas atgaline data nuo 1998 m. vasario 23 d., nes E. Torun neatvyko į susitikimą laikino darbo biržoje, turėjusioje jam pasiūlyti mechaniko darbą.

9 Nuo 1998 m. gegužės įkalintas, E. Torun, kuris pirmą kartą buvo nuteistas 1997 m. spalį, 1999 m. kovą už plėšimą, panaudojant ginklą, ir neteisėtą narkotinių medžiagų įsigijimą buvo nuteistas trejų metų ir trijų mėnesių laisvės atėmimo bausme.

10 1999 m. rugsėjo 2 d. Augsburgo miestas priėmė sprendimą E. Torun išsiųsti iš Vokietijos teritorijos grasinant nuvežti iki sienos. Baden-Viurtenbergo žemei atmetus jo skundą dėl šio sprendimo išsiųsti, dėl pastarojo sprendimo ieškovas pareiškė ieškinį *Verwaltungsgericht Augsburg*; šis ieškinys buvo atmestas 2000 m. spalio 10 d. sprendimu.

11 Šį sprendimą E. Torun apeliacine tvarka apskundė *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof*, tačiau 2002 m. rugpjūčio 7 d. pastarojo sprendimu apeliacinis skundas buvo atmestas.

12 Laikydamasis nuomonės, kad sprendimas dėl išsiuntimo atitinka nacionalinę teisę, pagal kurią užsienietis, kuriam galutiniu nuosprendžiu skirta trejų metų arba ilgesnė laisvės atėmimo bausmė arba laisvės atėmimo bausmė dėl įstatymų, reglamentuojančių atsakomybę už nusikaltimus, susijusius su narkotinėmis medžiagomis, pažeidimo, būtinai turi būti išsiųstas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iškėlė klausimą dėl šios išsiuntimo priemonės atitikties Sprendimui Nr. 1/80.

13 Šiomis aplinkybėmis *Bundesverwaltungsgericht*, į kurį E. Torun kreipėsi „peržiūros" tvarka, nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar Vokietijos Federacinėje Respublikoje ilgiau negu trejus metus teisėtai dirbančio darbuotojo turko pilnametis vaikas, sėkmingai užbaigęs pramonės įrangos mechaniko mokslus ir įgijęs pramonės įrangos mechaniko diplomą, netenka iš teisės priimti bet kokį darbo pasiūlymą pagal <...> Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio 2 (pastraipą) kildinamos teisės apsigyventi, išskyrus Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnyje nurodytus atvejus, ir išvykus iš priimančiosios valstybės narės ilgesniam laikotarpiui be pateisinamų priežasčių – taip pat ir tuomet, kai

a) šiam pilnamečiui vaikui už plėšimą, panaudojant ginklą, ir nusikaltimus, susijusius su narkotinėmis medžiagomis, buvo paskirta trejų metų laisvės atėmimo bausmė, ši bausmė vėliau nebuvo pakeista lygtine bausme, ir jis atliko visą bausmę, įskaičius kardomojo kalinimo laiką?

b) jis, kaip darbuotojas, pagal darbo sutartį teisėtai dirbo Vokietijos Federacinėje Respublikoje ir taip pat įgijo iš teisės į darbą kildinamą teisę apsigyventi pagal Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 dalies antrą arba trečią įtrauką ir kurios vėliau neteko?

Ar jis tokios teisės neteko dėl tos priežasties, kad:

i) nepriėmė darbo pasiūlymo, kurį jam pateikė *Arbeitsamt* (darbo birža), šioje byloje, ilgiau negu metus išbuvęs bedarbiu?

ii) dėl plėšimo, panaudojant ginklą, ir nusikaltimų, susijusių su narkotinėmis medžiagomis, jam buvo paskirta trejų metų laisvės atėmimo bausmė, ši bausmė – taip pat ir vėliau – nebuvo pakeista lygtine bausme, jis atliko visą bausmę, įskaičius kardomojo kalinimo laiką, ir visą šį laiką jis negalėjo dalyvauti teisėtoje darbo rinkoje, tačiau praėjus mėnesiui, kai buvo paleistas iš įkalinimo įstaigos, vėl susirado laikiną darbą, nors tuo metu ir nebeturėjo teisės gyventi Vokietijoje?

2) Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar esant pirmojo klausimo b punkte nurodytoms sąlygoms Turkijos pilietis netenka teisės apsigyventi, kylančios iš teisės dirbti, kylančios iš Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 dalies antros arba trečios įtraukų?“

Dėl prejudicinių klausimų

14 Visų pirma pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, jog pareiškėjas pagrindinėje byloje atitinka visas Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antrojoje pastraipoje nurodytas sąlygas ir kad kaip galintis pasinaudoti šios nuostatos jam suteikiamomis teisėmis asmuo jos pagrindu jis taip pat įgyja ir teisę apsigyventi.

15 Be to, iš nacionalinio teismo sprendimo matyti, kad jis ginčija tik tai, kad nagrinėjamu atveju šio sprendimo 14 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos nėra įvykdytos.

Dėl pirmojo klausimo

16 Pirmuoju klausimu prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas iš esmės norėtų sužinoti, kokiomis sąlygomis toks Turkijos pilietis, koks yra E. Torun, priimančiojoje valstybėje narėje besinaudojantis teise laisvai dirbti bet kokį pasirinktą samdomą darbą Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antrosios pastraipos pagrindu, gali šią teisę prarasti.

17 Siekiant atsakyti į šį klausimą visų pirma primintina, kad Sprendimo Nr. 1/80 II skyriaus 1 skirsnyje, kuriame, be kitų, yra šio sprendimo 6, 7 ir 14 straipsniai, nustatyta sistema reglamentuoja būtent Turkijos piliečių teises darbo srityje priimančiojoje valstybėje narėje. Šiuo atžvilgiu šis sprendimas numato dvi skirtingas kategorijas – atitinkamoje valstybėje narėje tam tikrą laikotarpį teisėtai išdirbusius darbuotojus turkus (6 straipsnis) ir šių darbuotojų šeimos narius, esančius priimančiosios valstybės narės teritorijoje (7 straipsnis).

18 Šios antros asmenų kategorijos atveju Sprendime Nr. 1/80 išskiriami, viena vertus, šeimos nariai, turintys teisę atvykti pas priimančiojoje valstybėje narėje dirbantį ir tam tikrą laikotarpį joje teisėtai gyvenantį darbuotoją (7 straipsnio pirmoji pastraipa), ir, antra vertus, šio darbuotojo vaikai, atitinkamoje valstybėje narėje įgiję profesinį išsilavinimą (7 straipsnio antroji pastraipa) (žr. 1998 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Akman*, C-210/97, Rink. p. I-7519, 21 punktą).

19 Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antrosios pastraipos, dėl kurios pateiktas pirmasis nacionalinio teismo klausimas, atveju konstatuotina, pirma, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog, kaip ir 6 straipsnio 1 dalis (žr. 1990 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Sevince*, C-192/89, Rink. p. I-3461, 26 punktą) bei 7 straipsnio pirmoji pastraipa (žr. 1997 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Kadiman*, C-351/95, Rink. p. I-2133, 28 punktą), ši nuostata tiesiogiai veikia valstybėse narėse, todėl jos sąlygas atitinkantys Turkijos piliečiai gali tiesiogiai remtis jos jiems suteiktomis teisėmis (1994 m. spalio 5 d. Sprendimo *Eroglu*, C-355/93, Rink. p. I-5113, 17 punktas ir minėto sprendimo *Akman* 23 punktas).

20 Antra, reikia pažymėti, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antrosios pastraipos darbuotojo turko vaikui įsidarbinimo atitinkamoje valstybėje narėje srityje suteikiamos teisės būtinai apima iš jų išplaukiančią šio asmens teisę apsigyventi, kitaip teisė įsidarbinti ir teisė dirbti pagal darbo sutartį netektų bet kokio veiksmingumo (paminėto sprendimo *Eroglu* 20 ir 23 punktai bei sprendimo *Akman* 24 punktas).

21 Trečia, Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos atveju primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką šia nuostata darbuotojo turko šeimos nariams, atitinkantiems šioje pastraipoje nurodytas sąlygas, pripažįstamos teisės gali būti apribotos tik taikant šio sprendimo 14 straipsnio 1 dalį, tai yra dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos priežasčių, arba dėl to, kad suinteresuotasis asmuo išvyko iš priimančiosios valstybės narės teritorijos reikšmingam laikotarpiui ir be pateisinamų priežasčių (2000 m. kovo 16 d. Sprendimo *Ergat*, C-329/97, Rink. p. I-1487, 45, 46 ir 48 punktai; 2004 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Cetinkaya*, C-467/02, Rink. p. I-10895, 36 ir 38 punktai bei 2005 m. liepos 7 d. Sprendimo *Aydinli*, C-373/03, Rink. p. I-6181, 27 punktas).

22 Ketvirta, reikia pažymėti, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatytos sąlygos yra griežtesnės negu šio straipsnio antrojoje pastraipoje

nustatytos vien tik darbuotojo turko vaikams, kurie priimančiojoje valstybėje narėje įgijo profesinį išsilavinimą (minėto sprendimo *Akman* 35 punktas).

23 Taigi iš Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antroji pastraipa, palyginus su to paties straipsnio pirmąja pastraipa, yra palankesnė nuostata, kuria siekiama specialias sąlygas taikyti vaikams, darbuotojų turkų šeimų nariams, tam, kad jiems būtų lengviau patekti į darbo rinką įgijus profesinį išsilavinimą, pagal šio sprendimo tikslą siekiant palaipsniui užtikrinti laisvą darbuotojų judėjimą (minėto sprendimo *Akman* 38 punktas).

24 Iš to išplaukia, kad 7 straipsnio antroji pastraipa negali būti aiškinama labiau ribotai negu to paties straipsnio pirmoji pastraipa ir todėl teisės, kurias ji suteikia šioje antrojoje pastraipoje nustatytas sąlygas atitinkantiems Turkijos piliečiams, juo labiau negali būti apribotos kitomis sąlygomis negu tos, kurios taikomos to paties straipsnio pirmajai pastraipai.

25 Vadinasi, apribojimai Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antrojoje pastraipoje numatytoms teisėms gali būti taikomi tik dviem atvejais, tai yra kai darbuotojo migranto iš Turkijos buvimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje dėl jo asmeninio elgesio kelia realią ir rimtą grėsmę viešajai tvarkai, visuomeniniam saugumui ar visuomeninei sveikatai to paties sprendimo 14 straipsnio 1 dalies prasme arba kai suinteresuotasis asmuo išvyko iš šios valstybės teritorijos reikšmingam laikotarpiui ir be pateisinamų priežasčių (analogiškai žr. minėto sprendimo *Cetinkaya* 36 punktą ir *Aydinli* 27 punktą).

26 Tokiomis aplinkybėmis, priešingai tam, ką savo rašytinėse pastabose tvirtina Vokietijos vyriausybė, Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antrojoje pastraipoje nustatytos teisės negali būti apribotos tomis pačiomis sąlygomis kaip teisės, kurias suteikia šio sprendimo 6 straipsnis. Taigi Turkijos pilietis, kuriam šios teisės yra pripažintos, negali jų netekti dėl to, kad dėl trejų metų laisvės atėmimo bausmės jis nedirbo, nei dėl to, kad jis prarado galimybę pasinaudoti teise apsigyventi, kuri yra kildinama iš teisės įsidarbinti, anksčiau įgytos taikant šio sprendimo 6 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Aydinli* 31 punktą).

27 Galiausiai pažymėtina, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antroji pastraipa negali būti aiškinama kaip taikoma tik nepilnamečiam asmeniui, priimančiosios valstybės narės teisėtai darbo rinkai priklausančio darbuotojo turko vaikui, o netaikoma šio darbuotojo pilnamečiam vaikui.

28 Iš tiesų, pirma, šia prasme 7 straipsnio antroji pastraipa nedaro jokio skirtumo. Be to, taip aiškinama ši pastraipa prarastų didelę dalį savo prasmės. Galiausiai primintina, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa taip pat taikoma pilnamečiam asmeniui, priimančiosios valstybės narės teisėtai darbo rinkai priklausančio darbuotojo turko vaikui (žr. minėto sprendimo *Cetinkaya* 34 punktą ir minėto sprendimo *Aydinli* 22 ir 23 punktus), ir kad pagal šiuo sprendimu nustatytą sistemą šio 7 straipsnio antroji pastraipa negali būti aiškinama labiau ribotai negu to paties straipsnio pirmoji pastraipa (žr. šio sprendimo 22–24 punktus).

29 Atsižvelgiant į tai, kas buvo išdėstyta prieš tai, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad valstybėje narėje ilgiau negu trejus metus teisėtai išdirbusio darbuotojo migranto iš Turkijos pilnametis vaikas, šioje valstybėje sėkmingai įgijęs profesinį išsilavinimą ir atitinkantis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio antrojoje pastraipoje nustatytas sąlygas,

teisę apsigyventi, kuri yra kildinama iš šia nuostata suteiktos teisės priimti bet kokį pasiūlymą įsidarbinti, praranda tik šio sprendimo 14 straipsnio 1 dalyje numatytais atvejais arba kai jis išvyksta iš priimančiosios valstybės narės teritorijos reikšmingam laikotarpiui ir be pateisinamų priežasčių.

Dėl antrojo klausimo

30 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendimo matyti, kad antrasis klausimas yra užduotas tik tuo atveju, jei į pirmąjį būtų atsakyta teigiamai.

31 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį klausimą, į antrąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

32 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

Valstybėje narėje ilgiau negu trejus metus teisėtai išdirbusio darbuotojo migranto iš Turkijos pilnametis vaikas, šioje valstybėje sėkmingai įgijęs profesinį išsilavinimą ir atitinkantis Asociacijos tarybos, įsteigtos susitarimu, steigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją, 1980 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros 7 straipsnio antrojoje pastraipoje nustatytas sąlygas, teisę apsigyventi, kuri yra kildinama iš šia nuostata suteiktos teisės priimti bet kokį pasiūlymą įsidarbinti, praranda tik šio sprendimo 14 straipsnio 1 dalyje numatytais atvejais arba kai jis išvyksta iš priimančiosios valstybės narės teritorijos reikšmingam laikotarpiui ir be pateisinamų priežasčių.

Parašai.